

Določitev požarne odpornosti konstrukcijskih elementov skladno s standardi Evrokod

Tomaž Hozjan

e-mail: tomaz.hozjan@fgg.uni-lj.si

soba: 503

Postopek projektiranja konstrukcij v požarnem projektne stanju

Pri projektni analizi konstrukcije za primer požara je treba kot relevantne upoštevati naslednje korake:

- izbira za projektiranje merodajnih požarnih scenarijev (*poznamo*),
- določitev ustreznih projektnih požarov (*poznamo*),
- izračun razvoja temperaturnega polja konstrukcijskih elementov
- **CILJ: izračun mehanskega odziva obravnavane konstrukcije v požaru (požarna odpornost)**

Merila za določitev požarne odpornosti

Požarna odpornost je opredeljena v smislu časa kot:

- To je ustrezen čas izpostavljenosti požaru, v katerem konstrukcija ohrani svojo funkcijo kljub požaru.

V skladu z evropskim standardom poznamo 3 kriterije, merila za določitev požarne odpornosti:

- ❖ **R** – nosilnost
- ❖ **E** – celovitost
- ❖ **I** – izolativnost

Merila za določitev požarne odpornosti

Kriteriji se lahko uporabljajo posamezno ali v kombinaciji glede na namen uporabe:

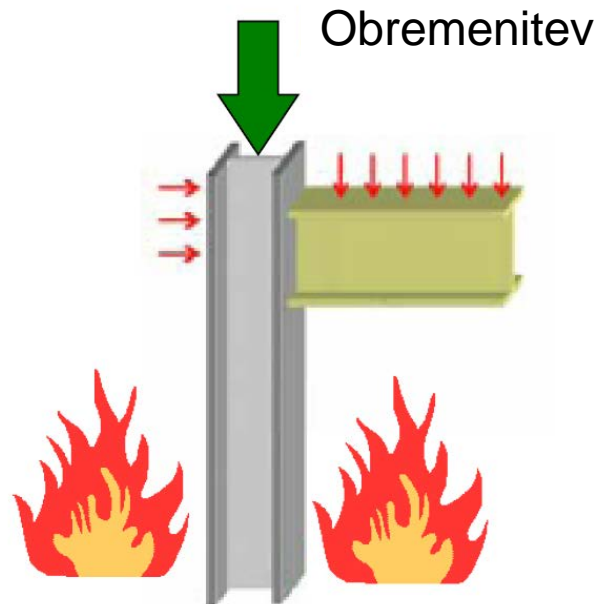
- ločevanje: kriterij **E** in, kadar se to zahteva, kriterij **I** (vrata,...)
- obremenitev v smislu nosilnosti: mehanska odpornost (kriterij **R**) (konstrukcija,...)
- ločevanje in nosilnost: merila **R**, **E** in **I**, ko se zahteva (obodne stene, plošče,...)

Kriterij R - nosilnost

Sposobnost konstrukcije, da ohrani svojo nosilnost v primeru požara, torej da ne izgubi nosilnosti.

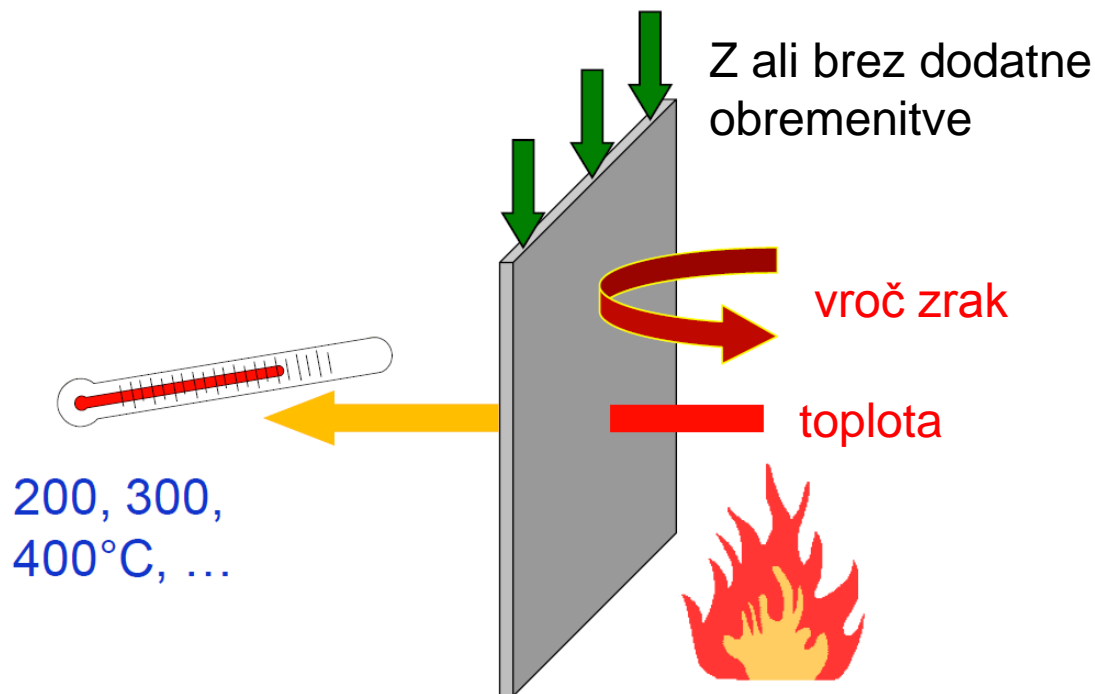
Izražena v minutah: R15, R30, R60, R90,...

R30 – pomeni, da element ali konstrukcija preživi 30 minut standardne požarne obremenitve (standarden požar ISO 834).

Kriterij E - celovitost

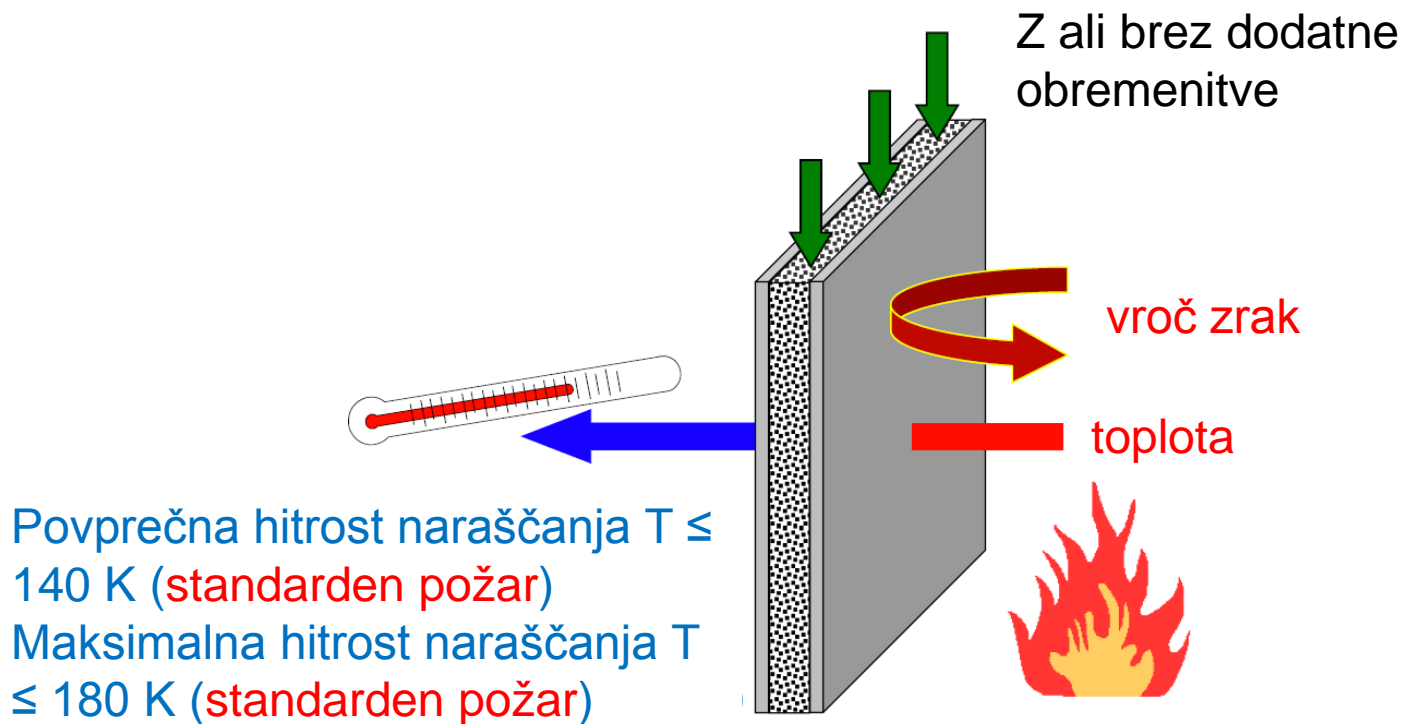
Sposobnost gradbenega elementa, da prepreči prehod plamena in vročih dimnih plinov. Element, ki je izpostavljen ognju ne sme formirati razpoka ali odprtin. Izražena v minutah: E15, E30, E60, E90,...

Kriterij I - izolativnost

Sposobnost gradbenega elementa, da prepreči prevelik prenos oz. prevod toplote. Elementi morajo imeti toplotno izolativne lastnosti.

Izražena v minutah: I15, I30, I60, I90,...

Preizkušanje požarne odpornosti, ZAG

ZAG LJUBLJANA

Oddelek za gradbeno fiziko/Department for Building Physics
Požarni laboratorij/Fire Laboratory

Zased za gradbeništva Slovenija
Slovenian Network Building and Civil Engineering Institute
Draviceva 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
Id./Phone: +386 61/188 81 00
Faks/Fax: +386 61/188 84 84, 34 83 69

Ljubljana, 2. 3. 1999
Kraj in datum izklopja/Place and date of issue

POTRDILO O SKLADNOSTI
CERTIFICATE OF CONFORMITY

Št./No. C 783/96-530-21

Proizvod/Product:
POŽARNA LOPUTA
PL-12-K60

Naročnik/Applicant	IMP KLIMA d.o.o., Vojkova 4, 5280 Idrija
Naročila ali pogodba št./Contract or Order No.	pogodba št. 351/96 z dne 28.5.1996
Proizvajalec ali dobavitelj/Producer or Supplier	IMP KLIMA d.o.o., Vojkova 4, 5280 Idrija
Potrditilo o skladnosti je izdano na podlagi poročila št./This Certificate of conformity is based on Test Report No.	P 783/96-530-5
Preizkušeni vzorec proizvoda je skladen z zahtevami/The tested sample of the Product is in conformity with the requirements of	ÖNORM M 7625 - požarna odpornost 60 minut
Velja za vs. del/Valid for or until	2.3.2001
Opomba/Remark	Loputa ima vgrajeno termično pregrado, lahko pa je dodano elektromagnetno ščitilo ali pa elektromotorni pogon. Potrdilo velja za lopute velikosti do 1500 x 800 mm, ki so po navodilih proizvajalca vgrajene v steno ali strop požarne odpornosti najmanj 60 minut.

Vodja laboratorija/Head of Laboratory
Milan Hajdukovič, univ. dipl. inž.

Pooblaščenca/Authorized person
mag. Miran Pipnat, univ. dipl. inž.

ZAG
LJUBLJANA
1
POŽARNO
ODPORNO
STROJNICE

Obv. P.S. 12-001-04/2

Metode preverjanja mehanske odpornosti konstrukcije v požaru

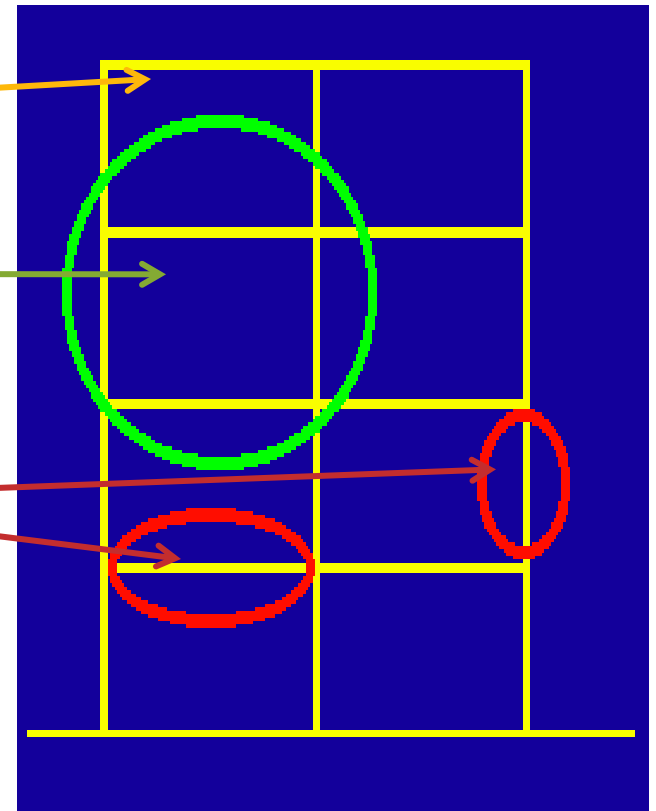
Možnosti analize računa odziva konstrukcije:

❖ **globalna analiza**

❖ **Analiza dela konstrukcije**

❖ **Analiza posameznega nosilnega elementa konstrukcije**

- ❖ Obravnavamo tukaj
- ❖ Običajno v primerih standardne požarne odpornosti

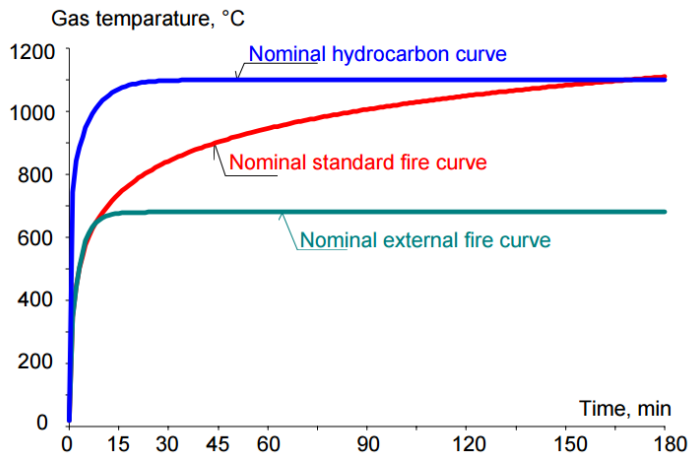

Pristop k določitvi požarne odpornosti

Možni pristopi

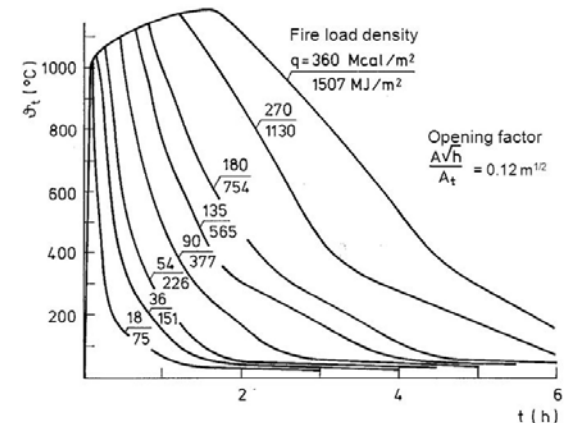
Predpisni način
Nominalne požarne krivulje

Cilni (performančni) način
Naravni požari

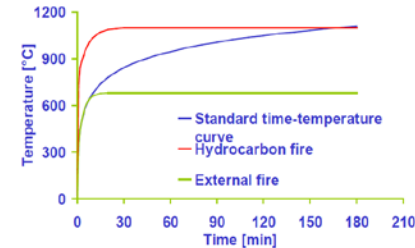
Natural fire - Design curves

- Fully developed compartment fire

Možnosti uporabe omenjenih računskih metod

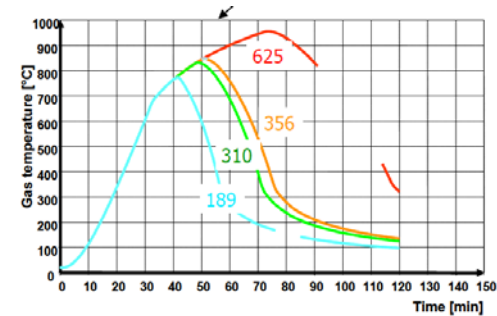
V primeru standardnega požara

Analiza	Uporaba tabel	Enostavni računski modeli	Globalna analiza
Element konstrukcije	DA (ISO 834)	DA	DA
Podkonstrukcija	NE	DA (vprašanje veljavnosti)	DA
Celotna konstrukcija	NE	NE	DA

Možnosti uporabe omenjenih računskih metod

V primeru naravnega požara

Analiza	Uporaba tabel	Enostavni računski modeli	Globalna analiza
Element konstrukcije	NE	DA (vprašanje veljavnosti)	DA
Podkonstrukcija	NE	NE	DA
Celotna konstrukcija	NE	NE	DA

Določitev požarne odpornosti, Splošno

Potrebno je dokazati, da velja:

$$R_{fi,d,t} \geq E_{fi,d,t}$$

kjer je:

- $R_{fi,d,t}$ projektna vrednost odpornosti elementa pri požaru pri času t , skladno s požarnim delom standardov Evrokod (del 1-2.). Pravila so enaka kot pri projektiranju pri sobni temperaturi, upošteva se vpliv temperature na obnašanje materiala.
- $E_{fi,d,t}$ projektna vrednost ustreznega učinka vpliva pri požaru v času t (Eurocode 0 in 1; nezgodno projektno stanje)

Določitev požarne odpornosti, Splošno

Določitev požarne odpornosti:

območje	enote	Požarna odpornost	$\geq$	Požarna obremenitev
Odpornost, napetost	kN, kNcm	$R_{fi,d,t}$	$\geq$	$E_{fi,d}$
Čas	minuta, ura	$t_{fi,d}$	$\geq$	$t_{fi,req}$
Temperatura	°C	T_{crit}	$\geq$	T_{konst} pri $t = t_{fi,req}$

Evrokodi za račun požarne odpornosti, določitev kriterija R

Požarni deli so zajeti v delih 1.2 posameznega standarda:

- **EC 1: ACTIONS on STRUCTURES**
  - *Eurocode 1: Actions on structures - Part 1-2: General actions - Actions on structures exposed to fire*
- **EC 2: CONCRETE STRUCTURES**
  - *Eurocode 2: Design of concrete structures - Part 1-2: General rules - Structural fire design*
- **EC 3: STEEL STRUCTURES**
  - *Eurocode 3: Design of steel structures - Part 1-2: General rules - Structural fire design*
- **EC 4: COMPOSITE STRUCTURES**
- **EC 5: TIMBER STRUCTURES**
  - *Eurocode 5: Design of timber structures - Part 1-2: General - Structural fire design*
- **EC 6: MASONRY**
- **EC 9: ALUMINIUM ALLOYS STRUCTURES**

Mehanska obtežba in vpliv drugih obtežb

- Merodajne vrednosti spremenljivih vplivov za projektiranje ob upoštevanju nezgodne situacije je treba privzeti skladno z EN 1990.
- Sočasna pojava z ostalimi neodvisnimi nezgodnimi vplivi ni treba upoštevati
- V odvisnosti od obravnavanega nezgodnega stanja je v nekaterih primerih treba upoštevati dodatne vplive, ki nastopijo med izpostavljenostjo požaru.
- Projektno vrednost direktnega vpliva zaradi požara $A_{fi,d}$ je treba določiti na osnovi projektne vrednosti toplotnih in mehanskih lastnosti materiala, podanih v požarnih delih standarda EN 1992 do EN 1996 in EN 1999, in merodajne izpostavljenosti požaru

Določitev $E_{fi,d,t}$ - obremenitev

Skladno s standardom SIST EN 1990

$$E_{fi,d,t} = \sum G_{k,j} + (\psi_{1,1} \text{ ali } \psi_{2,1}) Q_{k,1} + \sum \psi_{2,1} Q_{k,j} + A_{fi,d}$$

Priporočena vrednost
(SIST EN 1991-1-2)
Nacionalni dodatek

Prevladujoč
vpliv

Preostali
vplivi

kjer je:

$G_{k,j}$ - karakteristična vrednost stalne obtežbe;

$Q_{k,1}$ - karakteristična vrednost prevladujoče spremenljive obtežbe; $Q_{k,j}$ - karakteristična vrednost drugih spremenljivih obtežb;

$\psi_{1,1}$ - kombinacijski faktor za pogosto obtežno kombinacijo vplivov;

$\psi_{2,1}$ - kombinacijski faktor za navidezno stalno obtežno kombinacijo vplivov.

OPOMBA: VPLIV ENAK NE GLEDE NA IZBRAN MATERIAL
NOSILNE KONSTRUKCIJE.

Priporočene vrednosti faktorjev Ψ (SIST EN 1990 – preglednica A.1.1)

Preglednica A.1.1: Priporočene vrednosti faktorjev ψ za stavbe

Vpliv	ψ_0	ψ_1	ψ_2
Koristna obtežba v stavbah (glej EN 1991-1-1)			
Kategorija A: bivalni prostori	0,7	0,5	0,3
Kategorija B: pisarne	0,7	0,5	0,3
Kategorija C: stavbe, kjer se zbirajo ljudje	0,7	0,7	0,6
Kategorija D: trgovine	0,7	0,7	0,6
Kategorija E: skladišča	1,0	0,9	0,8
Kategorija F: prometne površine vozilo s težo ≤ 30 kN	0,7	0,7	0,6
Kategorija G: prometne površine 30 kN < teža vozila ≤ 160 kN	0,7	0,5	0,3
Kategorija H: strehe	0	0	0
Obtežba snega na stavbah (glej EN 1991-1-3)*			
Finska, Islandija, Norveška, Švedska	0,7	0,5	0,2
Druge članice CEN, za kraje z nadmorsko višino nad 1.000 m	0,7	0,5	0,2
Druge članice CEN, za kraje z nadmorsko višino pod 1.000 m	0,5	0,2	0
Obtežba vetra na stavbah (glej EN 1991-1-4)	0,6	0,2	0
Spremembe temperature (ne pri požaru) v stavbah (glej EN 1991-1-5)	0,6	0,5	0
OPOMBA: Vrednosti faktorjev ψ so lahko določene v nacionalnem dodatku. *) Za države, ki niso omenjene v nadaljevanju, glej ustrezne krajevne pogoje.			

Določitev $E_{fi,d,t}$ - obremenitev

Poenostavljen pristop skladno s SIST EN 1991-1-2

- Pri metodah požarnega projektiranja po Evrokodih, se pogosto pojavlja pomembna količina, imenovana **faktor redukcije nivoja obremenitve za požarno projektno stanje** η_{fi} :

$$E_{fi,d,t} = \eta_{fi} E_d$$

Redukcijski faktor

Projektna vrednost notranje sile določena pri sobni temperaturi za trajno projektno stanje ob upoštevanju osnovne kombinacije vplivov (EN 1990).

Določitev redukcijskega faktorja

η_{fi}

Skladno z naslednjo enačbo za nezgodno obtežno kombinacijo 6.10 po EN 1990

$$\eta_{fi} = \frac{G_k + \psi_{fi} Q_{k,1}}{\gamma_G G_k + \gamma_{Q,1} Q_{k,1}}$$

Sobna temperatura:

$\gamma_G = 1,35$ – stalna obtežba

$\gamma_{Q,1} = 1,5$ – spremenljiva obtežba

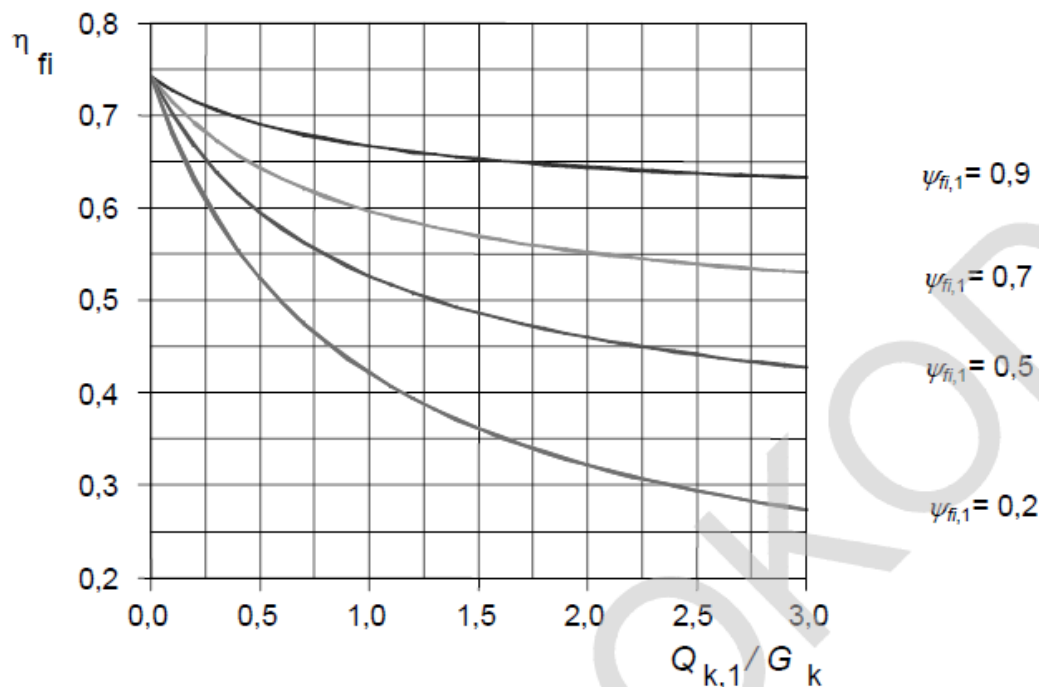
Požarno projektno stanje:

$\gamma_G = 1,0$ – stalna obtežba

$\psi_{1,1} = 0,5$ – za pisarne za spremenljivo obtežbo

Primer določitev redukcijskega faktorja η_{fi} za jeklene elemente

Primer: Vrednost redukcijskega faktorja η_{fi} glede na razmerje $Q_{k,1}/G_k$, za različne vrednosti kombinacijskega faktorja $\Psi_{1,1}$ pri upoštevanju $\gamma_G = 1,35$ in $\gamma_{Q,1} = 1,5$

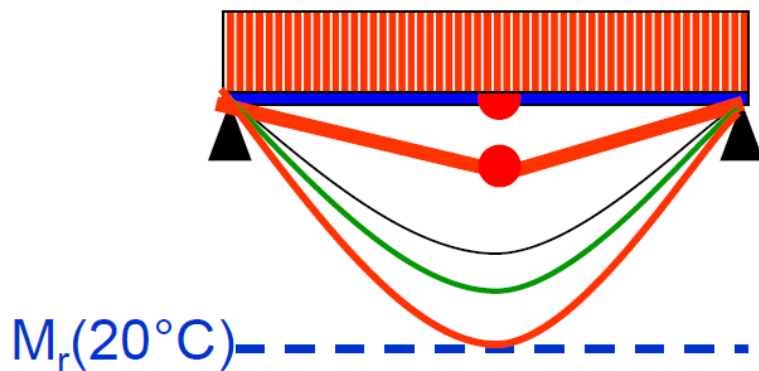
**DODATNA
POENOSTAVITEV
(SIST EN 1993-1-2)**

$\eta_{fi} = 0,65$

za kategorije stavb
E pa **$\eta_{fi} = 0,70$**

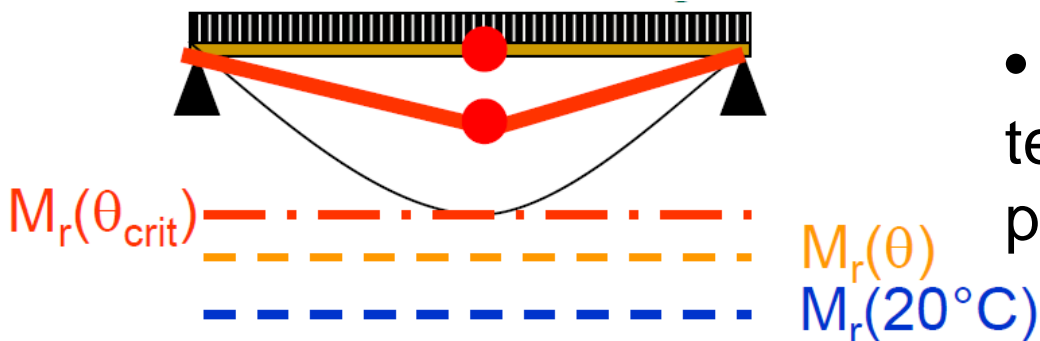
Kriterij R - nosilnost

SOBNA
TEMPERATURA

- Konstantna temperatura
- Povečanje obtežbe do porušitve

POVIŠANA TEMPERATURA

- Konstantna obtežba
- Povečanje temperature do porušitve